

HOOFSTUK 5

OPSOMMING, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

5.1 INLEIDING

Die voorafgaande hoofstuk het die bevindinge van die studie na die voltooiing van die data-analise verduidelik. Die studie poog om die invloed van skoolhoofde se persepsies op die implementering van UGO te bepaal. Hoofstuk een verskaf die uiteensetting van die probleemstelling terwyl hoofstuk twee verwys na die studie van toepaslike literatuur met betrekking tot UGO sowel as onderrigleierskap. Daar is in hoofstuk drie gefokus op die navorsingsmetode sowel as 'n volledige agtergrond van die studie. Hoofstuk vier het die analise van die versamelde data asook die samestelling van bepaalde kategorieë en subkategorieë verskaf. Die doel van hierdie hoofstuk is om 'n opsomming te gee van die studie, om tot bepaalde gevolgtrekkings te kom en om aanbevelings te maak wat gegrond is op die bevindinge van die studie. Ten slotte word daar ook bepaalde aanbevelings gemaak met betrekking tot moontlike verdere navorsing voortvloeiend uit hierdie studie.

5.2 OPSOMMING

Die doel van die studie is om die invloed van skoolhoofde se persepsies van UGO op die implementering daarvan te bepaal (afdeling 1.2). 'n Opsomming van die verloop van die studie geniet vervolgens aandag.

In hoofstuk een is die begrensing gedoen van die navorsingsprobleem (afdeling 1.2). In dié hoofstuk is daar ook verwys na die doelwitte van die studie naamlik die invloed van skoolhoofde se persepsies op die taakuitvoering van opvoeders, die vorming van persepsies asook die bespreking van UGO (afdeling 1.3). Daar is ook in hoofstuk een verwys na die kwalitatiewe metodologie wat gevolg is in hierdie studie (afdeling 1.4). 'n Begripsverklaring van tersaaklike begrippe is ook in hoofstuk een verskaf (afdeling 1.5).

In hoofstuk twee is 'n oorsig van die toepaslike literatuur verskaf. Die klem is in hierdie hoofstuk gelê op 'n kritiese verwysing na UGO, die beginsels en uitgangspunte daarvan asook die historiese agtergrond daarvan in Suid-Afrika (afdeling 2.2). Die implementering van UGO het 'n groot verandering teweeggebring binne die Suid-Afrikaanse onderwysopset en daarom is daar ook gewys op die verskille tussen UGO en inhoudsgebaseerde onderrig. Persepsies rakende UGO asook die kritiek teen UGO is bespreek (afdeling 2.4; 2.6; 2.5). Hoofstuk twee het verder ook gefokus op die rol en die taak van skoolhoofde (afdeling 2.7). Verskillende leierskapstyle is bespreek en die rol van skoolhoofde as onderrigleiers is belig (afdeling 2.7.2; 2.9). Daar is in hierdie hoofstuk ook verwys na die verandering in die Suid-Afrikaanse onderwys na 1994 en die rol wat skoolhoofde moet speel tydens die verandering (afdeling 2.10.2).

Voortvloeiend uit die kort verduideliking in hoofstuk een rakende die metodes van ondersoek in hierdie studie, verskaf hoofstuk drie 'n volledige uiteensetting van die kwalitatiewe metodologie en navorsingsontwerp van die studie. Kwalitatiewe navorsingsmetodologie is gebruik aangesien dit vir die doel van die studie lei tot die ontsluiting en bepaling van die invloed van skoolhoofde se persepsies van UGO (afdeling 3.3.1). Data is versamel deur middel van fokusgroep-onderhoude met opvoeders van drie primêre skole en drie sekondêre skole (afdeling 3.4.3.4) sowel as semi-gestruktureerde onderhoude met drie primêre en drie sekondêre skoolhoofde (afdeling 3.4.3.4).

Hoofstuk vier fokus op Guba en Lincoln se model vir data-verwerking en verskaf die voorlegging en bespreking van die bevindings nadat die analise van die data afgehandel is (afdeling 3.4.4.4). Daar het uit die verwerkte data sekere biografiese gegewens asook verskeie kategorieë ontstaan naamlik die beskouing van UGO in Suid-Afrika, die stand van UGO by die onderskeie deelnemende skole, die veranderende rol van die opvoeder, die veranderende rol van skoolhoofde en onderrigleierskap en UGO (afdeling 4.3 - 4.7). 'n Volledige raamwerk van die kategorieë en subkategorieë word uiteengesit in afdeling 4.2.2. Die gedetailleerde bespreking en beskrywing van die komponente van die

kategorieë en subkategorieë word volledig aangetref in hoofstuk vier. 'n Opsomming van die bevindinge in terme van die hoofkategorieë word hieronder verskaf.

5.3 GEVOLGTREKKINGS

Uit die literatuurstudie sowel as uit die empiriese navorsing is daar verskeie gevolgtrekkings wat hieruit voortvloei.

5.3.1 Gevolgtrekkings uit die literatuur

Die literatuurstudie het gewys op die groot verandering wat UGO op die Suid-Afrikaanse onderwysopset teweeggebring het.

Die literatuurstudie toon duidelik die UGO benadering tot onderrig wat in Suid-Afrika gevolg word (afdeling 2.2). Die verandering van inhoudsgebaseerde onderrig na UGO word ook so toegelig dat die beginsels met betrekking tot fokus, geleenthede, verwagtings en beplanning duidelik word (afdeling 2.2.1). Die beginsels, soos in afdeling 2.2.1 bespreek is, verder gebaseer op die uitgangspunte dat UGO sal lei tot suksesvolle leer van alle leerders, sukses wat gekweek word deur sukses en opvoeders wat toestande vir sukses vir leerders skep (afdeling 2.2.1).

Die Nasionale Departement van Onderwys het met die implementering van Kurrikulum 2005 'n nasionale stelsel van onderwys en opleiding begin (afdeling 2.3). Hierdie onderwys- en opleidingsbeleid se doelwit is die skepping van 'n demokratiese, vrye, gelyke, regverdige en vreedsame gemeenskap (afdeling 2.3). Die Nasionale Departement van Onderwys het met die implementering van UGO nie net 'n nuwe onderwys- en opleidingsbeleid tot stand gebring nie maar ook die ongelykhede van die verlede in Suid-Afrika probeer uitskakel (afdeling 2.3).

Uit die literatuurstudie word dit duidelik dat die verandering vanaf die inhoudsgebaseerde onderrigstelsel na UGO, 'n groot aanpassing in die Suid-Afrikaanse onderwysopset

teweegbring (afdeling 2.3). Hierdie verandering het verreikende gevolge vir die onderwys, in so 'n mate dat daar tydens die proses van implementering 'n hersieningskommissie aangestel is om die implementering van UGO in Suid-Afrikaanse skole te ondersoek en om voorstelle te maak rakende die verbetering van Kurrikulum 2005 (afdeling 2.3).

Daar is uit verskeie oorde sterk kritiek uitgespreek teen Kurrikulum 2005 (afdeling 2.5). Die kritiek het veral sterk geval op die vreemde en verwarrende terminologie, die swak opleiding van opvoeders, die gebrek aan bestuur van verandering in die onderwys, assessering wat 'n nuwe konsep is en 'n groot verskil toon met die tradisionele vorm van evaluering, en die oningeligtheid van opvoeders met betrekking tot die inhoud en vlak van kennis wat van leerders verlang word (afdeling 2.5).

Uit die navorsing en bevindinge van Giessen-Hood (1999:13), word dit duidelik dat die meerderheid van opvoeders verward en bekommerd is oor die stand van onderwys in Suid-Afrika (afdeling 2.6). Bykans 81 persent van opvoeders in die navorsing van Giessen-Hood (1999:26) toon aan dat die opleiding wat deur hulle ondergaan is nie voldoende was nie (afdeling 2.6). Die verslag van Chisholm (2000:12) het in hierdie verband bevind dat 75 persent van die opvoeders nie voorbereid gevoel het vir die implementering van UGO nie (afdeling 2.6). In die navorsing van Giessen-Hood (1999:28) het 42 persent van die opvoeders ook aangedui dat UGO 'n vermorsing van tyd en geld is (afdeling 2.6).

Die werk van Ballantyne (1999:75) verwys na die invloed van verskeie faktore op die persepsies van opvoeders met betrekking tot UGO (afdeling 2.6). Hierdie faktore word in afdeling 2.6 bespreek en behels negatiewe berigte in koerante oor UGO, die gebrek aan finansies in die onderwys, stakings deur opvoeders, die verlies van kundige opvoeders en onderwysleiers as gevolg van skeidingspakette, verhoogde opvoeder-leerder verhouding, wanadministrasie en korrupsie. Dit is duidelik uit die navorsing van Ballantyne (1999:75) en Giessen-Hood (1999:47) dat die meeste opvoeders nie positief is oor die verandering in die onderwys nie (afdeling 2.6).

Met die implementering van UGO het daar ook 'n noodwendige verandering ingetree met betrekking tot die rolle vir opvoeders (afdeling 2.9.1). Die rol van opvoeders onder die inhoudsgebaseerde stelsel het grootliks te make gehad met die blote aanbied van 'n les in klasverband. Met die implementering van UGO het opvoeders die volgende rolle: fasiliteerder in die leerproses, ontwerper en interpreteerder van leerprogramme, leier, administrateur, bestuurder, navorser, lewenslange leerder, gemeenskap, burgerskap en pastorale rolle, assessor en leerarea, vak en fase spesialis (afdeling 2.9.1).

Daar is 'n wye verskeidenheid take en funksies wat aan huidige skoolhoofde toegeken word (afdeling 2.7). Dit blyk uit die literatuur dat die verantwoordelikheid van skoolhoofde om toestande vir leerders te skep om gehalte-onderrig te ontvang een van die belangrikste take is en baie nou aansluit by die leierskapsrol van skoolhoofde met betrekking tot onderrigleierskap (afdeling 2.7.1). Dit word ook duidelik dat die skoolhervormingstrategieë nuwe visie van leierskap van skoolhoofde vereis (afdeling 2.7.1).

Die veranderde rolle van opvoeders en die gepaardgaande verandering met die implementering van UGO in die onderwys het die klem wat daar geplaas word op die onderrigleierskapstaak van skoolhoofde onder die vergrootglas geplaas (afdeling 2.10.1). Die beplanning, tydsbestuur, leierskapsteorieë en organisatoriese ontwikkeling van skoolhoofde het van kritieke belang geword (afdeling 2.10.1). Budhal (2000:4) se navorsing wys daarop dat die gebrek aan onderrigleierskap deur skoolhoofde direk lei tot die afname in leerderprestasie en die beroepsbevreëdiging van opvoeders (afdeling 2.10.1).

Everard en Morris (1996:24) is van mening dat skoolhoofde as onderrigleiers direk rekenpligtig en verantwoordelik gehou word vir die innovasie, verandering en ontwikkeling van die kurrikulum (afdeling 2.10.2). Dit word dus duidelik dat skoolhoofde aan die stuur van verandering by skole moet staan (afdeling 2.10.2). Hierdie leiding wat van skoolhoofde verwag word, speel 'n belangrike rol in skole met betrekking tot die funksionering van leerders en opvoeders (afdeling 2.10.2).

5.3.2 Gevolgtrekkings uit die empiriese navorsing

Vanuit die onderhoude en data-analise het die volgende gevolgtrekkings gevolg:

Met die empiriese navorsing wat gedoen is, is bevind dat die primêre en sekondêre skoolhoofde en opvoeders UGO beskou as 'n stelsel met positiewe invloede op die onderrig van leerders (afdeling 4.3.1). Primêre en sekondêre opvoeders is van mening dat UGO die leerder beter toerus vir die toekoms maar ook toelaat om self te ontdek (afdeling 4.3.1). Opvoeders wys ook daarop dat UGO die algemene kennis van leerders gaan uitbrei (afdeling 4.3.1). Alle skoolhoofde en opvoeders het dit tydens die onderhoude duidelik gestel dat daar nie vooraf besef is hoe groot die verandering van die inhoudsgebaseerde benadering na UGO sou wees nie (afdeling 4.3.1). Sekondêre skoolhoofde en opvoeders ervaar egter die feit dat grade 8 en 9-leerders die UGO-benadering volg terwyl grade 10 tot 12-leerders nog die inhoudsgebaseerde benadering volg as problematies en verwys na hierdie saak as twee skole in een (afdeling 4.4.1.4).

Sekondêre skoolhoofde en opvoeders het die aanvanklike opleiding wat deur die GDO aangebied is as ontoereikend en swak bestempel (afdeling 4.4.1.1). Primêre opvoeders was egter van mening dat in teenstelling met sekondêre opvoeders hulle opleiding van 'n hoër standaard was. Die opleiding van opvoeders was egter nie voldoende sodat opvoeders geweet het wat van hulle verwag word nie (afdeling 4.4.1.1). Opvoeders is dit egter eens dat die opleiding deur die GDO daarin geslaag het om die visie van opvoeders te verbreed (afdeling 4.4.1.1). Die omvang van die verandering wat met die implementering van UGO teweeggebring is, is nie net duidelik met betrekking tot skoolhoofde en opvoeders nie, maar is ook duidelik merkbaar in die effek wat UGO op leerders het (afdeling 4.3.2).

'n Stremmende aspek wat primêre en sekondêre skoolhoofde en opvoeders tydens die onderhoude laat blyk het, is die ontoereikende rol van die GDO (afdeling 4.4.1.2). Skoolhoofde en opvoeders beskuldig die GDO van 'n gebrek aan beplanning, riglyne,

prosedure en strukture ten einde skole van hulp te wees met die implementering van UGO (afdeling 4.4.1.2). Skoolhoofde en opvoeders voel dat die GDO bloot wil verander ter wille van verandering en dat die veranderinge nie beplan en deeglik bestuur word nie (afdeling 4.4.1.2).

Sekondêre skoolhoofde en opvoeders het tydens die navorsing gewys op die swak taal- en syfervaardigheid van leerders (afdeling 4.3.2.1). Primêre opvoeders moet volgens die sekondêre opvoeders hier die skuld kry vir die swak akademiese vordering van leerders in sekondêre skole, terwyl primêre opvoeders daarop wys dat as gevolg van die gebrek aan tyd, drillwerk in taal- en syfervaardigheid agterweë gebly het (afdeling 4.3.2.2). Dit blyk verder dat leerders UGO beskou as 'n stelsel waarin hulle nie kan druipe nie en dat hulle ingesteldheid jeens skoolwerk daarom agteruitgegaan het (afdeling 4.3.2.3).

Dit blyk ook dat die grootte en samestelling van akademiese klasse 'n effek op die onderrigproses in die klas het (afdeling 4.3.2.5). Primêre en sekondêre opvoeders beskou die teenwoordigheid van akademiese swak en sterker leerders in dieselfde klas as 'n baie groot negatiewe effek op onderrig. Die verswakking in gedrag van leerders en die agteruitgang van dissipline word ook tot 'n groot mate toegeskryf aan UGO (afdeling 4.3.2.6). Primêre en sekondêre opvoeders beleef die gebrek aan voldoende leermateriaal as 'n groot struikelblok in die onderrig van leerders volgens die UGO-benadering (afdeling 4.4.1.5). Dit kom egter voor asof die sekondêre opvoeders die gebruik van handboeke tot 'n groter mate as die primêre opvoeders vereis (afdeling 4.4.1.5). Sekondêre skoolhoofde het daarop gewys dat die moontlikheid bestaan dat UGO moeilik in voorheen benadeelde skole sal slaag as gevolg van die hoë eise wat UGO aan hulpbronne soos finansies, elektrisiteit en ander toerusting stel. Hierdie hulpbronne is nie gereedlik by hierdie skole beskikbaar nie (afdeling 4.4.1.6).

Voortvloeiend uit die oorhaastige implementering van UGO, is dit duidelik dat skole as gevolg van 'n gebrek aan leiding deur die GDO, besluit het om self verantwoordelikheid te neem vir die suksesvolle implementering van UGO (afdeling 4.4.2). Skole het hulle daarom gewend tot die gebruikmaking van indiensopleiding van opvoeders en die

bywoning van trosvergaderings wat in distriksverband gehou word (afdeling 4.4.2.2). Die trosvergaderings het volgens sekondêre opvoeders 'n belangrike hulpmiddel geword vir die suksesvolle implementering van UGO (afdeling 4.4.2.2).

Die rol van opvoeders het met die implementering van UGO van die blote gee van onderrig verander na die van fasiliteerder, administrateur, assesseerder en navorser (afdeling 4.4). Uit hierdie verskeidenheid van rolle het primêre en sekondêre opvoeders en skoolhoofde gewys op die dramatiese toename in die werkslading van opvoeders, asook die hoë eise wat UGO aan opvoeders stel (afdeling 4.4). Veral sekondêre opvoeders wys op die verwagte afskaling van die buite-kurrikulêre belading in die toekoms as gevolg van die hoë werkslas wat UGO op opvoeders plaas (afdeling 4.4.5).

Primêre en sekondêre opvoeders het dit met die onderhoude duidelik gemaak dat daar van skoolhoofde verwag word om die leiding te neem met die implementering van verandering (afdeling 4.5.1.1). Opvoeders is dit eens dat skoolhoofde verantwoordelik is vir die beplanning van alle kurrikulêre aktiwiteite soos die skoolrooster, werksverdeling en optimale benutting van opvoeders deur oordeelkundige personeelbestuur (afdeling 4.5.1.2). Uit die onderhoude met opvoeders en skoolhoofde word dit duidelik dat skoolhoofde 'n gebrekkige kennis van UGO openbaar as gevolg van die feit dat hulle nie volgens hierdie benadering onderrig gegee het as opvoeders nie, en dus 'n ander onderrigverwysingsraamwerk het as huidige opvoeders (afdeling 4.5.3.1).

Opvoeders verwag verder ook van skoolhoofde om begrip te toon vir die problematiek wat eersgenoemde ervaar met die implementering van verandering in die onderwys (afdeling 4.5.1.3). Die terugvoering wat opvoeders van skoolhoofde verwag met betrekking tot onderrig, is volgens primêre en sekondêre opvoeders van uiterste belang (afdeling 4.5.1.4). Hierdie terugvoering van skoolhoofde sluit nou aan by hulle siening van hulle eie rol as motiveerders (afdeling 4.5.2.2). Skoolhoofde is dit eens dat hulle eie positiwiteit of negatiwiteit die bepalende faktor is in die houding van opvoeders (afdeling 4.5.2.1).

Primêre en sekondêre opvoeders kon skoolhoofde se siening van UGO moeilik beleef, aangesien skoolhoofde die verantwoordelikheid vir die bestuur van UGO gedelegeer het na sogenaamde kurrikulumleiers of faseleiers (afdeling 4.5.2.2). Skoolhoofde verwys hier na die rol wat hulle het om opvoeders te bemagtig (afdeling 4.5.2.2). Dit is 'n onbeantwoorde vraag of skoolhoofde die rol van bemagtiging uit eie oorweging opgeneem het, en of die gebrekkige kennis van UGO dié rol van skoolhoofde noodsaaklik gemaak het (afdeling 4.5.2.2).

Met die bemagtiging van opvoeders deur skoolhoofde het die leierskapstyl van laasgenoemde noodwendig verander (afdeling 4.6.4.1). Waar opvoeders van mening is dat skoolhoofde met die inhoudsgebaseerde benadering van die outokratiese leierskapstyl gebruik gemaak het, glo hulle dat die koms van UGO die begin ingelui het vir 'n meer deelnemende bestuurstyl in skole (afdeling 4.6.4.2).

Vanuit die gevolgtrekkings is daar bepaalde aanbevelings wat uit die studie voortvloei.

5.4 AANBEVELINGS UIT DIE STUDIE

Vanuit die gevolgtrekkings van die studie kan die volgende aanbevelings gemaak word:

- **Opleiding deur die Gauteng Departement van Onderwys**

Die GDO moet verseker dat enige opleiding wat deur hulle aangebied word, voldoen aan die verwagtinge van die tersaaklike persone, in hierdie geval opvoeders en skoolhoofde (afdeling 4.4.1.1). Daar moet ook verseker word dat opleiding geskied deur bekwame en toegeruste opleiers.

- **Die rol van die Gauteng Departement van Onderwys**

Die GDO moet duidelike beplanning, riglyne en prosedure asook strukture in plek hê met die oog op die implementering van enige verandering, sodat skole, skoolhoofde, opvoeders, en leerders optimaal ondersteun kan word deur die Departement tydens die proses van verandering (afdeling 4.4.1.2).

- **Opleiding van skoolhoofde vir verandering**

Skoolhoofde moet opgelei word in die bestuur en implementering van verandering in die onderwys (afdeling 4.5.3.2). Skoolhoofde moet daarom na afhandeling van opleiding in staat kan wees om leiding te kan neem in enige vorm van verandering wat in die onderwys teweeggebring word.

- **Die rol van skoolhoofde binne die skool**

Skoolhoofde moet kennis neem van die belangrike rol wat hulle in skole te speel het. Die GDO behoort die nodige opleiding en leiding aan hulle verskaf, sodat hulle hierdie rol suksesvol kan vervul (afdeling 4.5).

- **Skoolhoofde as onderrigleiers**

Skoolhoofde moet hulle rol as onderrigleiers met groter erns bejeen en besef dat opvoeders 'n bepaalde verwagting van skoolhoofde se rol as onderrigleiers het (afdeling 4.4).

5.5 AANBEVELINGS VIR VERDERE NAVORSING

Die volgende sake vloei voort uit die studie en kan gebruik word vir verdere navorsing:

- **UGO en benadeelde skole**

Die studie het aangetoon dat die verandering van die inhoudsgebaseerde benadering na UGO 'n groot verandering vir skole teweeggebring het. Die studie is egter onderneem by skole wat 'n hoë vlak van akademiese vordering oor die afgelope aantal jare getoon het. Verdere navorsing kan derhalwe gedoen word op die invloed van skoolhoofde se persepsies op die implementering van UGO by voorheen benadeelde skole.

- **Skoolhoofde en die delegering van mag**

Uit die studie het dit duidelik geword dat skoolhoofde die bestuur en implementering van UGO gedelegeer het na kurrikulumleiers of faseleiers by die onderskeie skole.

Verdere navorsing kan die rol, funksies en invloed van hierdie persone op die implementering van UGO bepaal.

- **Die Gauteng Departement van Onderwys en die implementering van verandering**

Die GDO se rol met betrekking tot die implementering van verandering by skole het in hierdie studie onder skoot gekom. Verdere navorsing sou lig kon werp op die rol wat die GDO moet speel in die implementering van verandering asook die ondersteuning wat die Departement aan skole behoort te bied om verandering suksesvol by skole te implementeer.

- **Sukcesse en/of mislukkings van UGO**

Die navorser is nie bewus van enige navorsing oor die suksesse of mislukkings van UGO in Suid-Afrikaanse skole nie. Hierdie navorsing kan verreikende implikasies inhou vir onderwys in Suid-Afrika, maar kan ook van groot hulp wees in die verbetering van onderwys in die land.

- **Universiteite en die privaatsektor**

Uit die studie word dit duidelik dat die implementering van UGO belangwekkende veranderinge vir die onderwys, maar ook 'n bepaalde invloed op die leerder teweeggebring het. Hierdie invloed het ook 'n bepaalde effek op universiteite en die privaatsektor in die opleiding van studente in sekere beroepe asook behoeftes binne sekere studierigtings.

5.6 SLOTOPMERKINGS

Hierdie studie is onderneem om die invloed van skoolhoofde se persepsies op die implementering van UGO te bepaal. Dit blyk duidelik uit die studie dat skoolhoofde 'n baie belangrike rol en funksie in skole vervul. Hulle het 'n direkte invloed op onderrig en leer in skole en bepaal tot 'n groot mate die sukses van akademiese groei onder leerders.

Dit word in hierdie studie uiteengesit dat die rolle en take van skoolhoofde in die implementering van UGO dramatiese verander het. Skoolhoofde is nie altyd gereed en voldoende opgelei om die leiding te neem in die proses van verandering by skole nie. Omdat skoolhoofde so 'n belangrike funksie by skole vervul, is dit belangrik dat die GDO hulle bemagtig om hierdie funksies op 'n bekwame wyse te vervul ter wille van die sukses van skole, opvoeders, leerders en die breë Suid-Afrikaanse gemeenskap.